

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél l'vén.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnék.
E g y e s z á m á r a 3 0 f i l l é r .

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Tűz kellene, égi tűz.

„Szél zug, tüzes nyelvek kettős lánggal égnek, zeng az égi fergeteg ;
Emberektől nem fél, sok nyelven beszél a tanítvány kis sereg.“

És azután meghódítja a világot. Nem tudták pedig az időt sem az alkalmakat, melyeket az Atya a maga hatal-
mába helyezett. Egyszerű jámbor halászok, vámszedők általában iskolázatlan emberek valának. Hanem tud-
tak egyet : tanubizonyosat tenni arról, a kinek tanítványai lettek a Krisztusról és ezt a tanubi-
zonyosat meg is adták Jéruzsálemben is és egész Judeában, Samáriában és a földnek minden
végső határa közt. Megadták örömben és bánatban, jó és rossz napokban ; életökben, a kereszten,
a halálban.

Erre képesítette őket a Szent lélek ereje, az égi láng, mely ama Pünköszt napon kettős
tüzes nyelvek alakjában rájuk üle és azóta is el nem hagyta őket.

Atyámfiai férfiak erre az égi tűzre, erre a szent lelkesedésre volna szükségünk ma is.
Roppant fontoskodó, kicirkalmazott, és megfontoló lett a mi világunk és annyira elvagyunk mi
telve tudománnyal és okos kiszámítással, mintha nem is értünk halt volna meg a Krisztus. Any-
nyira el vagyunk mi telve a számvetésbe ment atyák fiainak olcsó életbölcseességével, mintha nem
folyton új harcokat kellene küzdenünk a világnak megváltásáért és megszabadításáért.

Ime azért hogy a vének, irástudók, papfejedelmek, a kiknek méltóságát és hatalmát mi
is megáhitottuk ismét nyomorgatni kezdenek bennünket.

Ime azért, hogy a szenvedők, a nép, a melyhez mi is tartozunk elhagyni készülnek minket.

Tűz kellene, Égi tűz, „mely a mi áldozatainkra leszálljon és a Baal papjait elégesse.
Tűz, tűz ; égitűz, mely azt a rideg önző világot felmelegítse és az igaz Istennek ügyét s vele a
szegény, nyomorgó Ilyéseket győzelemre segítse. . . . Tűz, tűz kellene ; égi tűz, mely a szertar-
tásoknak pókhálósálait rólunk is elégetné, szivünket is megtisztítaná.

Vannak pedig sok nyomoruságaink, melyekkel terheltetünk. De e szenvedések megjob-
bulást és megszentelést nem adnak. Csak emésztődünk és rohadunk általok. Szegénység, a pénz-
vágya, az irigység és a gyűlölség szorongatnak bennünket. Meg vagyunk átalakodva és a mi szí-
veink keménnyé lettek mint az életutja és vassá mint az életnek érc törvénye. Tűz tűz kellene,
mely lelkünket megtisztítaná ; égi tűz, mely szivünk keménységét felolvasztaná s az a nemes meg-
keseredés, mely elsőben önmagára vét, önmagán vesz győzelmet, de azután meghódítja a világot.

Egyetértés nélkül ez nem lehetséges sime mi nem vagyunk egyek. Nem vagyunk egy aka-
rattal, nem vagyunk még a saját megépülésünk dolgaiban sem. Az evangéliom ellenségeinek
a világ hatalmasainak legyőzésére a háborgó népnek vezetésére honnét vehetnők erőt ? Tűz,
tűz kellene ; égi tűz, mely mindeneket egybe olvaszt, s ha kell az egész bűnös világot elégeti, hogy
annak romjai mint mesés Phönix madár új életre keljen egy istenebb boldogabb ember világ.

Tűz kellene, égi tűz a pünkössti lélek szent tüze és lobogása.

Vándor.

A lélek ünnepén.

Minden magasztos és nagy dolog a lélek műve. Lélek nélkül nincs élet. A hol nincs semmi élet, ott rendetlen léleknek kell lennié. Természeti és lelki igazság ez. Maga a teremtés is az Ur lelke által történt. Az Urnak lelke táplálja vala a vizeket . . . Az Ur lelke mondotta „legyen“ és lett minden. Így minden a léleknek köszöni lételetét a természeti világban.

Nincs másként az erkölcsi és lelki világban sem. Nézzük meg a világot ujjászülő mozgalmakat, mindenikben csodásan szemlélhetjük a lélek megnyilatkozását. Ott a reformáció, mely mint egy új tavasz ifjítja meg a világot. A lélek műve volt az. Hát a pettyhűdt világ szervezett olykor-olykor fel-felrázó torradalmak, a népet megifjító szabadságharcok, nemde nem mind a lélek művei-e? Hát a mi nagy márciusunk nem a lélektől származott-e? A lélek volt bizonyára munkás eme nagy mozgalmak vezérlő prófétáiban is.

Ha kibocsátja az Ur az ő lelkét megújítja a földnek szívet. Megújítja minden tavasszal a vén föld színét a tenyészet lelkével. S „fák, füvek és minden virágok ujulnak örömben.“ Kibocsátja néha a szabadság lelkét, nyomában országok ujulnak meg, születnek újra. „A hol az Ur lelke, ott vagyon a szabadság.“

Az Ur lelkének egy csodás megnyilvánulása az első pünköst is. Kicsiny kezdetből hozott ki nagy művet az Isten lelke. Az apostolok „megtelének mindnyájan szent lélekkel.“ E lélek az Ur lelke, a teremtés lelke. Megalapítja a keresztényen egyházat. A lélek kitör. Nemcsak magok teltek meg, hanem megnyerének 3000 lelket. A kisdud mustárfá meghozza első lombozatát; alatta a 3000 lélek!

A lélek eme csodás megnyilvánulásai elvonnak lelki szemeim előtt épen most a lélek ünnepén. Önkénytelenül is felvetem magamnak a kérdést, hát ma miért nem alakulnak ilyen magasztos dolgok? A telet könnyű rá, mert hiányzik a lélek. Politikai téren a nemzet bizalmán kormányra jutott többség szépségesen hallgat a nép javát célzó üdvös alkotásokkal. Annyi lélek sincs benne, hogy a nagy márciust ünnepé tegye? Hát egyházi formáink miért nem alkotnak semmi nagyot. Mert nem lélekkel csak betűvel foglalalkoznak. A betű pedig csak § tengeret szül. Ilyen § tenger csak az új törvény is, minden kiválóbb lélek nélkül. A debreceni ref. egyetem lelket igénylő ügye pedig késik az éji homályban. Kerület küldi a konventre, konvent zsinatra, ez pedig perselypénzt dob neki, hogy szabaduljon tőle. Igazán kérhetjük, hol itt a

lélek, a fellelkesülés? Ha akkora hitetek volna, mint egy mustármag . . . Egy kevés lélek többet ér, mint egy tenger holt betű és üres paragrafus. Alkotásaink többnyire finánciális alkotások. Kálvineum: romlandó téglákból és kövekből. Mit ér ha maga a Kálvin szelleme gyengül. Bizony ez nem a pénzváltó asztalok fiókjában található; mint boltban a portéka. E fiókokra azt lehetne írni:

Nagy baj, hogy a nyervágy haszonlesés
Ólalkodik köztünk; s önzéstelen
Emelkedettség nincs már sehol! (Madách I.)

Ráérünk pénzváltóskodni, de belmissziói tevékenységre nem. Persze, nem rendeli a törvény. A zsinat világi elnöke pedig a hit élet gyengülése miatt könnyeket hullat. Megszivlelendő jele az időknak. Csak a lélek teremthet új hitéletet s nem a pénz és anyag. Sajnos, a hitélet erősödését előmozdító intézkedést édes keveset találunk az ujonnan kiöntött drága paragrafus tengerben. Holt betű lélek nélkül keveset ér. Bár csak a lélek ünnepe tanitana meg erre bennünket. Jövel tehát szent Lélek ur Isten! Részeltes ajándékidban!

Öry Tamás.

Kérvény az egyházkerülethez.

Herman Ottó irta nemrég, hogy a nagymérvű halálozás és kivándorlás ellensúlyozására a tudóvész elleni teljes védekezés és secularizáció kell a magyarnak: mi pedig elmondhatjuk, hogy szó se lehet addig felekezeti egyenjogúságról, jó közoktatásról, míg a secularizáció s ez uton a közoktatás feltétlenül teljes államosítása keresztül nem vitetik.

Protestáns egyházközségeink görnyedeznek az iskola fentartás terhei alatt s a közoktatás magasztos céljának megtelelni úgy sem képesek. Hátralékok hinárja övezi az alföldi nagy egyházközségeket is és rendszeressé vált évente executióval keresni fel a tagokat; a sokféle adókkal, járulékokkal megrakott és saját adósság terhei alatt is vergődő kisdud közönség és a szintén rendkívül súlyos viszonyok közt élő gazdasági munkás osztály tagjainál nap-nap után mind jobban gyengül a felekezethez tartozandóság érdeke, az iskolák miatti nagy egyházközségi adóterhek folytán.

A különböző felekezetek körében élő kisdudok és gazdasági munkások általában véve nem tudnak egymás egyházi iskolai terheinek

különbözőségéről, együtt éreznek azonban másféle egyező nyomoruságaik terhe alatt és békében élve egymással ezernyi-ezer esetben folytatnak eszmecserét a megélhetés, boldogulhatás nehézségeiről: de korántsem tudják, hogy volna ut, mód terheiken könnyíteni, volna olyan, melyen földéhségük kielégítést nyerhetne; melyen elérhető lenne a jobblét általánosodása és a kigyógyulás ama rettenetes nemzeti betegségből, hogy körükben sokan félnek a gyermekek szaporodásától; félnek mert a mai nyomasztó helyzetben azok kellő táplálására, ruházására alig, vagy egyáltalán nem képesek és ahol a gyermek szaporulatot bünösen nem akadályozzák is, korántsem örzik kincsként a gyermeket s ha elhal egy-egy, korántsem keresztyéni értelemben hangoztatják vagy hallgatják az ígét: „Az Ur adta, az Ur elvette,“ hanem színlelt gyásszal rejtett örömmel, hogy megszabadultak egynek terhes gondjától.

Égetően szükséges a nép terhén könnyíteni, a népnél a földszerzési vágy kielégülését előmozdítani, e végre a secularisálhatókat a holt kéz alól ki, visszavenni, parcellázás útján a nép kezébe juttatni s az így elérhető állami bevételek felhasználásával a közoktatást államosítani és legalább az iskoláztatás terheit a népnél könnyíteni: de lehetetlen ezek valósítását elérni addig, míg különösen a róm. kathólikus, de általában véve felekezetkülönbség nélkül a kiscgazda és munkásosztály e tekintetben tájékozva fölvilágosítva s megnyerve nem lesz, míg ezek együtt nem fogják azokat kérvények tömegében követelni.

E felvilágosítás munkája a nemzet életérdeke s noha a klerikalizmus nem is álmódott legujabb térhódításai miatt e munka fokozottan nehézként tűnik fel: minél nagyobb a nemzet sorvadozása, minél mesteriebben igyekeznek eltemetni a közfelfogásban még a secularisató gondolatát is: annál égőbb honszerelemnek kell hevitni a nemzet nevelésre hivatott protestánsok vezetőinek szívét s annál merészebben venni fel a népszabadítás lobogóját.

A vezetettek egyik legkisebbikeként emelem fel esdő szómat, hogy a főtiszteletű és nagyméltóságú convent az ág. ev. egyetemes gyűléssel a contactusban teljesítse a felderítés, felvilágosítás, előkészítés nagy munkáját, ezt írva a lobogóra: „Semmit nekünk, mindent a nemzetnek a secularisatio eredményéből.“

Lélekszám arány szerint a protestáns felekezetek tagjaira kivetendő költségből teljes apparátussal feltárandó volna, hogy

1. Mi és mennyi az, ami secularisálható lenne?

2. Hozzávetőleg mennyi folynék be az ingatlanokért kisparcellákban értékesítésnél?

3. Hozzávetőleg mily jövedelem szaporulathoz jutna az állam abból, hogy ezen parcellák örökösödések és ingatlan forgalomtárgyai volnának.

4. Körülbelől mily összeg kívántatik a közoktatás államosítására?

A feltárandó eredmények legmesszebbmenőleg terjesztendők lennének felekezeti különbség nélkül a nép körében sajtó termékek, népgyűlések útján; ezek révén kérvény minták volnának elfogadásra ajánlandók, melyekben a következők, ajánltatnának az országgyűl elé terjesztésre:

1. Secularisatio útján vegye vissza az állam az általa adományozott fekvőségeket; vegye kezelésbe az állami forrásból eredő alapítványokat.

2. A secularisáltakat kis parcellákban adja vissza, adja el a nemzet fiainak.

3. Az így szerzendő pénzerővel és kivételt kiméletet nem ismerő törvénnyel államosítsa az iskolákat az egész hazában, állítson ujakat s dijjazza az oktatókat, hitoktatókat államhoz illoen.

4. Vonjon el minden felekezettől mindent, mit egyházi célokra adott és ne adjon egyházi célokra egyik felekezetnek se semmit; állítsa elő ekként azt a helyzetet, hogy minden felekezet, minden fokozaton maga gondoskodjék szükségéről, alkalmazottairól, ezek korpótlekáról és nyugdíjügyéről; maga gondoskodjék egyházfentartási alapról, hogy az erősebb egyházközségek a gyengébbek terhét hordozni segítsenek.

E munka keresztülvitele, e nagy cél szolgálása végett elkötelezné a convent:

1. Az egyházkerületek útján az egyházmegyéket a propaganda vidékenkénti elősegítésére.

2. Az egyházmegyék útján az egyházközségek lelkészeit, presbyteriumait, hogy e cél érdekében veendő utasítások, felhívások szerint haladéktalanul eljárjanak, adatokat szolgáltatassanak és jelentéseket tegyenek.

Főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi gyűlés! Több egyházközségben személyesen ismertem sok családapát, az említett két társadalmi osztályból, mostani szolgálati helyemen nemcsak saját felekezetembelieket, hanem a róm. kath. felekezetekből is sok százak gondolkodás módját tanultam személyes érintkezések útján beszélgetések közben ismerni; sőt ez év folyamán különös ok által rákényszerítve beszéltem is a secularisatióról olyan gazda közönség előtt, melyben nagy számmal voltak róm. kathólikusok és ez utóbbiaknál későbbi beszélgetés ut-

ján a legjobb hatást tapasztaltam : ezért- midőn esedezve kérem, hogy jelen kérvényemben foglaltakat pártolólág kegyeskedjék a magas convent elé terjeszteni, ugy méltóztassék ez egyébként tulmerésznek vélhető eljárásomat tekinteni, mint a melyre szerzett tapasztalataim által mélyített meggyőződése, a nép és a felekezetem, házám iránt való szeretetem ellenállhatatlanul ösztönöz.

Kegyes jóindulatot kérve vagyok,

Törökszentmiklóson 1907. május 7.

Kutas Bálint

ref. lelkész.

* * *

Arra a klerikális irányzatra, mely az állam összes erejét itt nálunk felekezeti célokra kész felhasználni, csak ilyen bátor szóval és állásfoglalással lehet válaszolni, mint ez a kérvény, mely a secularizációt sürgeti. Ezt megértik a másfelekezetűek is és meghallják odafönt azok is a kiket illet.

Szerk.

Pázmány táborának harcza a Calvin praedestináció tana ellen.

Ismeretlen Kézirat közlése kapcsán írta Dr. Böszörményi Géza.

Az a magyar irodalomban páratlan vitázó harc, mely a katolikus visszahatás korában hazánkban keletkezett nem teljesen ismert előttünk, oly nyomtatásban megjelent mű is van, melynek címét megjelenési helyét tartalmát, csak a vele vitakozó elleniratból ismerjük, a mű maga nem érte meg az irodalomtörténet iráskorát elpusztultak ismeretlenül elkallódottak úgy is igen kevés számú példányai. Ilyen munkák például : a Kolozsvári jezsuiták *Epistola Apologeticá*-ját csak Beregszászi Péter prédikátor válaszából, a Dávid János „feleletét” Telegdi Miklós ellen, csak Szoboszlai elleniratából ismerjük.*

Még nagyobb azoknak a vitairatoknak száma, melyek csak kéziratban maradtak fenn, bár néha nagynevű is szerzőjük, feleslegesnek tartotta kiadásukat, részben azért mert csak egy szűkebb körnek, vagy épen egy kiválóbb áttérítésre kiszemelt férfinak (Hodik-Pázmány-vita) voltak szánva, vagy szerzője nem vélte oly nagy horderejűnek, hogy a meglehetősen költséges nyomtatásra érdemesnek tartotta volna. Maga Pázmány praedikációinak kiadásánál egyes részeket kihagy, megelégszik azzal, hogy a Kalauznak nagyon eltérő kidolgozása, de lényegében megegyező helyeire hivatkozzék és oda utasítja az olvasót; így például a második urnapi praedikációnak jó háromnegyed részét nem nyomtatta ki, bár a leg-

* Apologia a közönséges keresztyén hit ágazatainak : . . . Dávid János felete ellen, ki ellenezte Telegdi Miklós Peechi Pispök atát . . . Na gyszombat 1588.

mesteriben kidolgozott szónoki műveinek egyike épen ez a praedikációs (kézirata a bpesti egyetemi ktárban).

Kétségtelen, hogy a katolikus visszahatás vitázó irodalma eredetileg a kezdet kezdetén csak a protestansok éles támadásának visszaverésére irányult s csak olyan dogmaticai kérdéseket tárgyalt, melyeket a reformáció apostolai lerontani, kipellengérezni igyekeztek, így maga Pázmány 1609-ben megjelent Alvincihez intézett 130 oldalas munkájában a pápisták praedikációiban, iratokban, szindarabokban kigunyolt tanait tárgyalja : „Az Pápisták Bálványozásáról Minemű szabad-ságot aggianak az Pápisták. Az hittel koetett fogadás-nak felbontására, . . . iob az Papnak házasság kivuel latorkodni, hogy sem házás társhoz kötelezni magát” bár csufondáros hangon, de még csak véd, kevésé támad. Való, hogy a pápisták nem mindjárt lépnek fel támadólag, különös hogy az egész vitairodalomban épen a szentek, képek tisztelete, a pápaság volt az írónak legkedvencebb témája mind két részről, e kérdéseket úgy szólván agyon csépeltek, de azon feletébb csodálkozhatunk, hogy a Calvini praedestináció az istenség nagy gondolatát legfelségesebben élénk állító tan, mely a katolikus egyház dogmáival oly homlokegyenest ellenkezik oly csekély támadásnak volt kitéve. Kétségtelen hogy a vita jobbára felszínes, külsőségeket kereső volt, mégis egy egy alapos munka igazi tudományos apparatussal igyekezett a maga felekezeti elfogultsága mellett is érveit csoportosítani lényeges nem külsőséget hajhászó dogmatikai problémák megvitatásánál és ez épen praedestináció tanára vonatkozólag aránytalanul csekély mértékben történt. Pázmány a Kálvin tanait Kalauzának ötödik könyvében veszi bonckése alá. A Calvinista Tudományok és a Helvetziai Confessió-nak, Isten ellen tusakodás hamisságáról cím alatt. E könyv II. rész első §-ának már címe szerint, Calvinus . . . a hitet teljességgel kilopja az emberektől, maga ez az állítás nem a praedestináció ellen irányul, bár felsorolt 8 Calvin ellenes argumentumai közt ott találják azt is, hogy a biblia szerint a hit nem csak a választottaknak adatik, hanem olyanoknak is kik azután elvesztik a hitet és elkárhoznak.*

Mivel ezen az egyetlen összesen 16 sorból álló argumentum aránytalanul csekély részét teszi az 1 §-nak, ezt a fejezetet nem tekinthetjük Pázmány harcának, ostromának a praedestináció tana ellen, mert a többi 7 pont a hit lényegét, fundatióját, a reménységben való viszonyát tárgyalja. Kétség nem fér hozzá, hogy Pázmány Péter szándékosan nem emelkedik Calvinus gondolatvilágának fenséges sférájába, ismeri a nagy Jezsuita a közönséget, kinek számára ír, tudja hogy e közönség hit alatt mindig Kanttal szólva — a történeti hitet, a felekezet dogmáit érti, ilyen viszonyok mellett aztán Calvin eme mondása ellen *Fidem quam semel insculpsit piorum cordibus, evenascere et perire impossibile est*** bátran hozakodik azzal elő, hogy *némelyek elszakadnak a hittől*, értsd az egyedül idvezítőtől a katolikus egyháztól, ez egészen nyilvánvaló bár az érsek a bibliára (Tim. 4 v. I.) hivatkozik is. Az egész támadásnak különben alapja Calvinnak ez a mondása lett volna*** *In fidem non illuminantur, nisi qui proeordinati sunt ad salutem*, mindenesetre, nagy, Kálvini állítás, de bár Pázmány azt a mondást állítja is a nyolcadik pont élére

* Az Cassai nevezetes tanítóhoz Alvinczi Péter Uramhoz. Iratott eot szep levél.

Pázmány: Kalauz 1766 kiadás 457 lap.

** Kalv. Matt. 13 v. 20.

*** Calv. lib. 3. c. II. mun. 11.

saját céljainak megfelelő szabad fordításban: „*Azt írja Calvinus, hogy senkiben igaz hit nem található, hanem csak a választottakban*” de még ennek a nyakatekert fordításnak cáfolását sem kísérli meg, hanem úgy hogy tárgyalás nélkül, egyenesen áttérve Kálvinnak már előbb említett, de a praedestináció tanával lényegében össze nem függő mondására is sorakoztatja erőszakosan összeegyeztetett bibliai lókusait miután nem csekély petitió principii-vel élve kijelenti, hogy ime a *Calvinisták magok állítják hogy az ő hitük hitelenséggel, tévelygéssel kételkedéssel elegy, felszólítja őket „hagyják-el azt a Vallást,”* a nélkül, hogy azoknak egyik legsarkalatosabb dogmájával szembe találkozva azt megcáfolni legtávolabbról is igyekezett volna.

Mint láttuk ebben a paragrafusban a praedestináció elől kitér Pázmány, teszi ezt azért, hogy azt a nagy fontosságot, melyet Calvinus a a hitnek tulajdonit elhallgathassa, továbbá azért, mivel a praedestinatinatióról azt akarja kimutatni, hogy az Isten természetete ellen való és a Szentháromság tagadását eredményezi, előre bocsájtja tehát az Isten természetéről és a Szentháromság „*alattomban való megrontásáról*” szóló fejtegetéseit. A 4. §-ban csillogó szócsavarásokkal, szökdelő ötletekkel már Calvin atheista voltát igazolja, mert a sátánt teszi az Isten helyébe, kinek tulajdonába öltözteti az Istent őt a bűnök oltárára téve. Ez a rész nem arra vonatkozik, a mit a legujabb időkig oly szívesen használtak fel a praedestináció tana ellen, hogyha az Isten egyeseket előre a kárhozatra rendelt, akkor ezek bizonyára az ő akaratából cselekednek rosszat, hanem a paragrafus a praedestináció tanát csak látszólag érintve az eredendő bünt teszi tárgyalásának alapjává.

Az V. könyv 5. §-ban van a tulajdonképeni támadás a praedestináció tana ellen bár a paragrafus főcíme „*Calvinus Istene . . . Kegyetlen Tirannus*” az előzményekhez képest kevésbé enged erre következtetni, de annál hevesebben fordul ellene már a címe is a § második pontjának „*A Calvinus káromló tanítása . . . a Praedestinációról.*” Ez az egész Hodegus egyetlen nyílt támadása a praedestináció ellen ezerszáz folió oldalas nagy könyvnek aránytalanul csekély kis részecskéje, mindössze 122 sor ebből is mintegy 80 sor Calvin munkáinak tendenciózusan kikapott részletekben idézése és az idézeteknek elfogultan interpretáló fordítása. Az egész támadás, tehát mindössze 40—50 sor. A fő ellen argumentum gyanánt szit. Agoston szavai: „*Isten senkit azért nem teremtett, hogy elveszen*” és I. Timóth. 2. v. 4. *Deus omnes homines vult salvos fieri.* szerepelnek és a világnak mintegy ethikai alapjait féltve, más szavakkal, de mint a XVIII. század Malakiás-a szól „*Hiába szolgálunk Istennek és mi haszna vagyunk, hogy az ő törvényét őrizzük.*” (Mal. III. 14. 15.) Szándékosan hallgatja el a Kálvini praedestináció igazi értelmét, a véghetetlen Isteni hatalomnak eme páratlan szembeállítását a gyarló földi halandóhoz viszonyítva csak azért, hogy a következő fejezetben Kálvinnól azt állithassa, hogy „*. . . Istennek mindenható erejét tagadja.*”

Említi ugyan, hogy „*Calvin is vallja: A nostra culpa non a deo est perditio nostra,* de nem azért, hogy Calvin gondolkodást tovább folytatva a praedestináció igazi értelmét feltárja olvasói előtt, hanem csak azért, hogy bölcs Salamon egyik mondásával megtoldva kijelenthesse, a halál és veszedelem ördög incselkedéséből Bűn által hozatott a világra. Mintha Kálvinnai igaz értelmökben az ellenkezőjét tanították volna!

* Hodegus : 460 lap.

Kétségtelen, hogy Kalauzhoz hasonló óriási teológiai ismerettel megirt, rengeteg anyagot felelő munka még nem jelent meg a magyar irodalomban, az is tény hogy írója páratlan lángelmével, az írónak minden fogásait felhasználva csoportosította argumentumait, de talán mégsem egészen igazságos, ha a protestáns és épen a kálvinista örök hallgatását tisztán és kizárólag a Hodegus kiválóságának tudjuk be. Feleltek is, mint a hogy Pázmány válaszából tudjuk,* bár igen röviden, de tekintve azt, hogy az óriási munkának nem is tized része irányult ellenük és fő dogmáikat a most vázolt módon meglehetősen sértetlenül hagyta, nem érezték magukat oly erősen találva és Pázmány tárgyalási módját méltán csufolták ki a sok vide supra, vide infra és citatióval, mint azt épen a praedestináció tanára vonatkozólag ismerteltem. Pázmány maga nem volt olyan nagyon meggyőződve művének hatása felől, mint azt ma az irodalom történet tanítja, részben népszerűsítés végett, részben pedig, hogy az apránként, itt-ott néha csak kéziratban hozzajuttatott vitairatokra (Hodi K. püspök) feleljen, egymás után adta ki a Kalauz egyes részeit új meg új átdolgozásban. A most ismertett praedestinációról szóló rész egy ilyen kéziratban fennmaradt, népszerűsített alakját óhajtom most közölni; az átdolgozás ma már kétségtelenül be nem bizonyítható, hogy Pázmánytól ered, de az bizonyos, hogy az ő szellemében, az ő táborában lévők sorából került ki az átdolgozó.

A kézirat a komáromi convent mezteláros barátaitól ered 295 oldalon tisztán és kizárólag Pázmány Péter ismert munkáit tartalmazza, bajos dolog feltételeznünk, hogy a kötött könyv 120—133 oldalán lévő dialogus volna egyedül valamely más szerző munkája. Ezt bizonyítani épen úgy nem lehet, miként az ellenkezőjét határozottan állítani. Maga a vitázó dialogus nem ismeretlen valami e korban. Alvinczi Péter az *Itinarium Catholicum* nevén ismeretes legsikerültebb vitairatában Menander Pistoloriust a vékony tudományu jezsuitát kényszeríti vitára egy kálvinistával, az eset ugyanaz, de most a Alvinczi-féle, sem a most közlendő dialogus nem léphet nyomába sem a Sztárai-féle disputáknak, de iskolákban és általában megfelelő közönség. olvasók előtt jobb hatása volt, minden vitairatnál. Az eredeti helyes írással közölt kézirat keletkezése a nagy érsek halála után 50—60 évre tehető.

(Folyt. köv.)

KÖZÉLETÜNK.

A nagykarolyi református egyházmegye közgyűlése.

Hosszu tárgysorozattal nyílt meg s egy hosszú nap erős munkájában folyt le a nagykarolyi ref. egyházmegyének nagy jelentőségű tavaszi egyházmegyei gyűlése f. hó 6-án Nagykarolyban a vármegyeház disztermében. Eseményeiben mindenesetre nagyjelentőségűnek kell deklarárnunk e gyűlést, melyen Segesváry József es-

* Rövid felelet Ket Calvinista Koenyvecskere melyeknek egyike. Okát adja, miért nem felelnek az Calvinista Predikátorok az Kalauzra. 1620.

peres nyugalomba vonulása az új esperes: Berey József székfoglalása, két illusztris tanácsbíró: Tukacs Lajos és Dr. Falussy Árpád főispán, vármegyénk büszkesége és nekünk méltó dicsekedésünk eskütételei, lélekemelő beszédei valának kiemelkedő magaslato, hova tekinteni lellemnek oly jólesett.

A verőfényes májusi nap, a vármegye házának pompás diszterme mintha csak versenyeztek volna, hogy diszes ragyogó keretet kölcsönözzenek a komoly, minden hivalkodástól és feltűnéstől ment munka, buzgóság jegyében folyó eseményének. Aleköszönő esperes gyűlést megnyitó buzgó imája hálaadás volt a kegyelem Isteneinek a munkáért, a segedelemért. A székét elfoglaló esperes lelket felemelő imája könyörgés volt a minden jók kuforrásához, az erőért.

Az új tisztviselők beszédei; zálog, biztosíték s egyéniségük kezesség esküjük, ígéretük betartására.

Bocsánat, ha a referádák szűk korlátait átal lépjük e tudósításban.

Mentségünk az egyházmegyei életben oly nagyjelentőségű és nem mindennapi személy változás legyen.

Segesváry József önként, jószántából, mindannyiunk sajnálatára lépett nyugalomba s az egyházmegye kormányrudjától magával vitte mindannyiunk gyermeki szeretetét, mely hogy őt megtarthassa a mi tanításunkra ime tiszteletbeli esperességgel tüntette ki az igazán tiszteletre méltó férfit, kit adja az ég, hogy sokáig tisztelhesünk de a kinek széke betöltése körül a mérközés nemes versenye megindult. Am dicseretére vált a két táborban küzdő harcosoknak, hogy egymással szemben méltóságosan, komolyan finom pengéjű fegyverekkel és helyesen kiválasztott terepen mérköztek.

Berey győzött s a győztesnek ilyen esetekben igaza van.

Annál inkább pedig, mert a D. P. Lapban kifogásolt és a gyűlésen is felvetett kérdésre, hogy vajjon helyes volt e esperes választáson az abszolút többség megállapítása; evidens lett annak helyes volta.

Elfoglalhatta hát Berey esperesünk székét.

Betölti e úgy, minként előde, a jövő lesz hivatva megindítani. Szavai, eddigi munkássága, egyénisége után hisszük, hogy igen.

És itt míg egyfelől nem kiáltjuk hangos lármával hogy nincs pótolhatatlan ember; addig másfelől alkalmat sem veszünk magunknak, ildomosnak sem tartjuk, de még időszerűtlen is a volt esperest ezuttal az ítélet mérő serpenyőbe tenni és az ő immár érett és leshedett gyümölcseit összehasonlítani a tavasz rózsáival s következtetést vonni belőle a jövő gyümölcshedést illetőleg akár az optimisták kaleidoskopján, akár a pessimisták sötétszínű szemüvegén lehető szemlélődés mellett.

De hisszük, hogy nyomába fog járni az új esperes elődjének, kinek neve a szeretetet, a méltányosságot jelentette munkássága hosszú idején keresztül. Ezeket véste be alkotásaiba, ezeket hagyta nekünk kedves emlékként esperességéből. Itt jár az új esperes ha megtartja egyik kezében a logót, melynek jelszava a Krisztus nevében az egyházért, a hazáért előre s másik kezében az igazság mérlegét veszi, melynél egy erősebb, a szeretet.

Oh nekünk kálvinista papoknak nagyon kell az a szeretet hivatalos előjáróinktól. Most talán inkább szomjuhozunk mint valaha; dictiókban, megnyitó, záró beszédekben, sőt újságban is valánk oly gyakran, nagyméltatlanul s nem egy eset, hogy a velünk egy szőlőkertben sáfárkodó szolgatárstól keserítve, elmondva,

még nem hivatott pásztoroknak, de robot munkásoknak is.

Bizony pedig, hogy ha szolgálatra kell hogy vetessük, szükség hogy szeretettel kormányoztassunk . . .

És az új tisztviselők mind a szeretetről, egyesítésről, méltányosságról szóltanak. Tukacs tanácsbíró csak egyszerű bíró akar lenni, szeretettel bíraskodni. Dr. Falussy főispánt egyháza szeretete hozta közénk s a szeretetet tartja minden szép, jó és nagy kufejének, melynek ő buzgó munkássága akar lenni.

Az ilyen világi méltóság pedig nekünk dicsekedésünk.

Mert a keresztyenség sokat nyert Nagy Konstantinban, Pipinben és Nagy Károlyban bizonyos, hogy nálunk Magyarországon is sulyt adnak világi kitünőségeink egyházunk ügyeinél és erős támasztékot is.

Egyházmegyénkben is az erősödést jelenti a Domahidiak neve, most meg újabb erőforrást Dr. Falussy főispánunk. Mi meg mindezt és egyebeket kérjük és újra kérünk s érte mi nem adhatunk egyházi, grófi kamarási érdemeket, csillogó érdemjeleket, mert a mi érdem keresztyeinket a nápolyi gályáknál faragták.

A mit adunk, egy-egy tisztség; csak újabb terhet jelent hordozójának.

Az új tisztviselőknek adjon a kegyelem Istene erőt a Kr. terhes de gyönyörűséges igája hordozására, hogy szeretettel kormányozzanak és szeretve tiszteltessenek.

* * *

Hevesebb vitát különben az esperesi állás betöltésével az abszolút többség megállapításának helyes voltát illető kérdésen kívül főként a királydaróci egyház adósságainak konvertálási kérdése provokált, mi is azonban a jelzett egyház tervezeie szerint talált megoldást.

Az egész igen nagy tárgysorozatú gyűlés különben csakugyan a szeretet s komoly munka jegyében születt és folyt le.

Természetesen, hogy délben a „Polgári Körben” melyen Berey esperes a királyt, Segesváry tb. esperes a tisztikar új tagjait éltették. Dr. Falussy és Tukacs Lajos tanácsbírák a szeretet, egyetértő munkásságra, Domahidi Elemér főgondnok, a komoly törekvő munkára üritettek, poharat Domahidi Elemér Falussy főispánt éltette, úgy szintén M. Szabó Miklós lelkész is. Kincses István tanácsbíró Segesváry esperest, Ujlaki Miklós lelkész Berey új esperest köszönté fel.

Eloszlánk azon óhajjal szívünkben, vajha a szeretet lenne mindég minden, mindenekben és az új korszakot jelentő új emberek nagy dicsekedéseink lehetnének.

M. Sz. M.

KÜLFÖLD.

A francia szétválasztási törvény.

— Folytatás. —

A pápa a bulla elején élénk kifejezést ad a szétválasztási törvény felett érzett mély fájdalomának. Az egyház és az állam keresztyeni összeköttetésének szentségét és sérthetlenségét a törvényhozói intézkedések

semmibe sem veszik. Az iskolák és a kórházak világi jellegűekké válnak, a teológusokat katonai szolgálatra hívják be, a vallási kongregációkat szétszórják, tagjait mindenökből kifosztották, az imákat a törvényszéki és parlamenti ülések elején, a szokásos gyászbölgőket a hajókön nagyapéntek alkalmával eltörölték, az eskü formának elvették a vallási jellegét: szóval a nyilvános intézményekből minden cselekvést, minden jelt, eltávolítottak a mely valami módon a vallásra emlékeztethetne. A szentszék mindent elkövetett hogy, ezt a szerencsétlenséget elhárítsa. De minden törekvés sikertelen maradt.

Hogy az egyháznak és az államnak el kell válniuk, ez határozottan hamis és kárhóztos tévtan, a mely azon az elven alapszik, hogy az államnak semmiféle vallásos kultuszt nem kell el ismerni s így ez a tévtan első sorban súlyos jogtalanság Isten ellen, másfelől pedig pusztá tagadása a természet feletti dolgoknak. Az állam tevékenységét csupán arra szorítja, hogy ezen élet közjával törődjék, a mi csak a poltikai társaságok legközelebbi célja, ennek legutolsó feladatát: az üdv elérését ezen földi élet után, — semmiképpen sem tölti be. Pedig a dolgok rendje, a mint az a múlt időben kifejlődik ama legfelsőbb és egyedüli igaz jó elérésének alá van vetve. A polgári hatalomnak ezen cél elérésében nem szabad bennünket akadályozni. Sőt segítségünkre kell lenni. Ama tévtan fölforgatja továbbá az isteni bölcsesség által ebben a világban megállapított rendet, a mely a két társadalomnak harmonikus összhangzatát követeli. Ezen két társadalom az egyházi és az állami ugyanazon személyekkel foglalkozik, bárha befolyását reájuk mindenik a maga légkörében gyakorolja. Ebből szükségszerűen következik hogy sok olyan dolog van, a mely mindkettőnek a területére esik s ha ezek a vonatkozások az állam és az egyház között eltűnnek, akkor az ilyen közös dolgok súlyos különbségeket idéznek elő. Az igazság megismerése elé akadály gördül s a szíveket aggodalom fogja el. Sőt ez az elválás az államon is súlyos sebeket üt, hiszen nem virágozhat akkor, sem hosszasan fenn nem állhat, ha benne semmiféle helyet nem jelölnek ki a vallás számára, a mely mégis a legfőbb szabály és tanító az emberi jogok és kötelességek felett. Ezért a római pápák soha sem mulasztották el az egyház és az állam szétválasztásáról szóló tévtant kárhóztatni. Ezután a pápa Franciaországról beszél, a mely a Concordatumot egyoldalul feloldotta.

A bulla második részében a pápa részletes bírálat alá veszi a szétválasztási törvényt. A határozatok ellenében állanak az egyház alkotmányával. A kultusz igazgatása és védelme nem az isteni rendeleten nyugovó hierarchiának hanem a laikusok egyesületének adatott át. Ezen határozatok az egyházat megalázó helyzetbe hozzák s a békés polgároktól legszentebb jogukat, hogy vallásukat szabadon gyakorolják, elrabolják. A pápa végül így szól: Apostoli hivatalunkra gondolva uralkodói kötelességünk tudatában, a mely kényszerít bennünket, hogy az egyháznak sérthetetlen és szent jogait minden támadás ellen meg védjük s abszolút sérthetlenségben megtartsuk, az Istentől adott legfelsőbb hatalomnál fogva elvetjük és kárhóztatjuk a fent idézett okokból a Franciaországban elfogadott szétválasztási törvényt mint jogtalanságot Isten ellen, a kit megtagad, a mennyiben elv gyanánt állítja fel, hogy a köztársaság semmiféle kultuszt nem ismer el. Elvetjük és kárhóztatjuk mint az egyházi isteni alkotmányának megsértését, jogainak és szabadságának letiprását, mivel az igazságot

kigunyolja s az egyháznak okmányokkal biztosított tulajdonjogát lábbal tiporja végül a concordatum erejénél fogva. Elvetjük és elkárhóztatjuk mint az apostoli szék méltóságának, a püspökségnek, a klerusnak és minden francia katolikusnak legdurvább megsértését. Ennélfogva ünnepélyesen és a leghatározottabban tiltakozunk ezen törvény behozatala, elfogadása és kihirdetése ellen s kijelentjük hogy ezen törvénnyel soha sem engedjük kijátszani az egyház elévülhetetlen és változhatatlan jogait.

A mikor a pápa ezt a bullát kiadta akkor már a szétválasztási törvény elfogadtatott a senatus által is. 1905 december 9-én irta alá a törvényt a köztársasági elnök és a miniszterek s 19-én a hivatalos lapban a Journal officiel-ben közzététetett. Hogy a törvény az első tervezetekhez képest meglehetősen liberalisan lett megalkotva, abban kétségtelenül a legnagyobb érdemük a francia protestánsoknak van, a kik a törvény tervezetnek a képviselőház által történt elfogadása után is benyújtották a senatushoz a szükséges módosításokat: 1. A javak, a melyeknek más rendeltetések van mint a kultusz gyakorlása maradjanak meg a kultusz egyesületeknél, a mennyiben azok az előbbi egyházközsegeket pótolják 2. A lelkészek, ha már öt évi szolgálati idejük van, élethossziglan kapják a nyugdíjat. 3. Nem csak a templomi épületek hanem a lelkészlakok is szabad rendelkezésére bocsátandók a kultuszegyesületeknek. 4. A kultusz egyesületeknek nagyobb szabadság adandó, hogy ne csak a kultuszt gyakorolhassák, hanem az erkölcsi és socialis munkáknak is áldoznak a fajtalanság, alkoholismus ellen is küzdhessenek. 5. Az alaptőke teljesen elégtelen s ezért engedtessek meg az egyházi intézeteknek, hogy adományokat és alapítványokat fogadhassanak el.*

Mindez azonban nem használt semmit. A mint sejteni lehetett, a senatus könyörtetenül visszautasított minden határozati javaslatot. A kormány minden áron arra törekedett hogy a törvény 1906 január 1-én életbe lépjen. Mindazonáltal a kultuszminiszter kijelentései a törvény szövegét lényegesen enyhítették. Így a többek között megígérte, hogy háboru idején a hajó és tábort lelkészeket megtartják. A kultusz egyesületek folyamodhatnak államsegélyért, a melyek a község tanácsosainak adatnak, hogy a lelkészlakért fizethessenek. Másfelől azt is megígérte hogy minden befolyását felhasználja az államtanácsnál, miszerint a szegények és betegek ápolására rendelt alapítványok meg hagyassanak a kultusz egyesületeknél.

Nagy gondot okoz most az állam által eddig viselt kultusz költségek előteremtése. A francia nép közönyössége az egyház és a vallás iránt már régóta rettenetes nagy. Az atheizmus még a falun is erősen hódít. A szétválasztási törvény felett folyt vita a közönség legnagyobb részét hidegen hagyta. Most, a midőn a szétválasztás befejezett tény, a francia nép így gondolkozik minden a régiben marad! Az egyházak megmaradnak s az ember mint ezelőtt úgy ezután szükséglete és izlése szerint veszi igénybe a szolgálatát. Azzal azonban nem igen törődnek, hogy ki fogja az állam helyett az egyházat támogatni. Bizonyos, hogy az új törvény életbe lépése miatt több lelkészség meg fog szünni. E tekintetben határozott véleményt csak az egyházak újjászervezése után lehet mondani. A protestánsok részéről az áldozatkészség nagyobbak látszik, mint azt a pessimisták gondolták.

* Lásd Vie nouvelle 1905 okt. 21-iki számát.

Ezek után lássuk a katolikusok és a protestánsok helyzetét a separációval szemben.

X Pius pápa, a mint a fentebbi bullából látjuk a francia klerusnak semmiféle pozitív utasítást nem adott a szétválasztási törvényvel szemben. Bizonyára meg akarta várni, hogy képviselőválasztás, a melybe a francia nép hangulatáról rosszul értesült vatikán nagyreményeket helyezett, miképen fog kiütni. A képviselő választások május 6 és 20-án folytak le s az eredmény a klerikálisokra nézve egyszerűen megdöbbentő volt. Ezen teljes leveretés hatása alatt gyűltek össze tanácskozás végett a párisi érseki palotában a francia püspökök 1906 május 31-én. Be van bizonyítva, hogy a püspökök nagy része a szétválasztási törvény által követelt kultusz egyesületek mellett beszélt. Annál nagyobb volt a meglepetés, a midőn X Pius 1906 aug. 10-én Gravissimo officii munere kezdetű encyklikájában a törvényes kultuszegyesületek bárminemű szervezését határozottan megtiltotta és pedig a párisi püspöki gyűlés egyöntetű határozatára való hivatkozással. Szeptember 7-én ismét egybegyűltek a francia püspökök s egy pásztorlevelet szerkesztettek, a melyet szeptember 23-án minden katolikus templom szószékén felolvastak. E szerint a püspökök fiui engedelmességgel (avec une filiale obéissance) alkalmazkodnak Krisztus helytartójának szavához és tiltakoznak vele együtt, hogy a klérus vagy a községek a szétválasztási törvény szerint rendezkedjenek be.

E közben mindjobban közeledett a fatalis december 11-ike. Briand a kultuszminiszter békülékeny eljárásával kivitte, ugyanis hogy a szétválasztási törvény nem lépett életbe 1906 január 1-én, hanem december 11-ig időt engedtetett az egyházaknak a kultuszegyesületek szervezésére. Az ujonnan összeült képviselőház egyik ülésen a kormánynak 391 szavazattal 143 ellen bizalmat szavazott a mely szerint elvárja a szétválasztási törvény föltétlen végrehajtását. December elején, a mennyiben az egyház határozottan vonakodott a szétválasztási törvényt elfogadni, Briand körlevelet intézett a prefektusokhoz hogy a kultusz nyilvános gyakorlatát december 11-től kezdve a kultuszegyesület csekely száma miatt biztosítsák. E szerint a templomok ezután is istentisztelet helyéül szolgálnak s más célra nem használhatók. De az abban működő lelkész csak birtokló minden jog nélkül s mint ilyennek semmiféle rendelkezési joga nincsen a templom felett. A templomi gyülekezésnél az 1881 törvény szerint előzetes bejelentésre van szükség. A miniszter megelégszik minden évben egyszeri bejelentéssel. Több püspök ezen miniszteri rendelettel meg volt elégedve. Többek között Lecot érsek (Bordeaux) így irt: A mennyiben ezen bejelentés csak közigazgatási szabály, formalitás, a mely jogról való lemondást nem foglal magában, így semmiféle okunk nincs reá, hogy alá ne írjuk: a lelkiismeret ezen a ponton fel van mentve. Alig tanácsolta az érsek a lelkészeknek, hogy az 1881 törvényhez alkalmazkodjanak a midőn december 8-án váratlanul megérkezett X Pius távirata, a melyben megtiltja a francia katolikusoknak hogy ennek a törvénynek is engedelmeskedjenek. Lecot érsek és társai azonnal visszaszavították előbbi nyilatkozataikat.

Most aztán a francia kormány türelme elfogyott December 10-én minden megyéhez rendeletet küldött, a mely szerint azon papokról, a kik december 12 és 13-an előleges bejelentés nélkül misét olvasnak jegyzőkönyv veeneő fel. December 11-én elhatározta a minisztertanács, hogy a kamara elé a következő törvényja-

vaslatot terjeszti. 1. A törvényes határidő alatt alakított kultuszegyesületek (902 protestáns, 80 katolikus, 78 izrelita) számára a szétválasztási törvény kedvezményei érvényben maradnak. Azon kultusztársulatok, a melyek a törvény rendelkezései alól kivonták magukat ezen kedvezményektől megfosztátnak. 2. Ennél fogva az egyházi vagyon mindenütt hol december 11-én a kellő időben meg nem alakult kultusz egyesületek számára átadható nem volt, azonnal a megye vagy a község birtokába megy át a közköltők fedezésére (3,—400 millió) 3. A templomok az állam, megye vagy a község tulajdonai maradnak, de csak istentiszteletre használhatók. A többi egyházi épületek, püspöki paloták, seminari-umok stb. az állam vagy a község birtokába mennek át. 4. A fiatal klerikusok (5—600) ha december 20-ig valamely kultusz egyesülettől kiállított hadmentességi bizonyítványt nem mutatnak fel, tényleges katonai szolgálatra hivatnak be.

(Folyt. köv.)

Veress István.

KÜLÖNFÉLÉK.

Mire van szükségünk ?

Gróf Tisza István főgondnoki székfoglalójából.*

„Egyetemes papság vagyunk. Annak is kell éreznünk magunkat s ez érzületnek kell egész életünkben, egész működésünkben kifejezésre juttatnia. De hogy ezt tehessük, *élő hitre* van szükségünk. *Élő hitre*, a mely nem konvencionális formaságnak tekinti a vallásosságot, nem is a dogmákhoz való gépies ragaszkodásból áll, de bensőből fakadó és egész lényünket átható, minden cselekedetünket irányító élő erő, a mely Jézus tanítása nyomán keresi és megtalálja Istent, az örök igazság és örök szeretet, az örök jóság és örök irgalom Istenét, a kivel szemben gyarló, hitvány porszem az ember, a ki nélkül szármalmas vergődés, vanitatum vanitas minden emberi erőlködés. Ő előtte kell magunkat igazán őszintén megaláznunk, de csakis ő előtte. Ez biztosítja lelkünk egyensúlyát, békéjét az élet küzdelmei és megpróbáltatásai között és ez ad fegyvert kezünkbe legveszedelmesebb ellenségeink saját vágyaink, indulataink, szenvedélyeink leküzdésére. Ez élő hit vezette őseinket, ez tette őket nagy tettekre képesekké, ez adott nekik erőt a néma szenvedés korszakában is.

Ez élő hitre van szükségünk, hogy a mai megváltozott viszonyok között, más nehézségek, más veszélyek között hivatásunk magaslatán maradhassunk és ebben az ünnepélyes pillanatban arra kérem Istent, hogy ezt az élő hitet éléssze, fejlessze, erősítse mindnyájunkban !“

* Sajnos nem közöltetett velünk.

Szerk.

— **Felhívás a klerikalizmus ellen!** A hajduböszörményi szoborleplezés és prot. irodalmi társasági közgyűlés — az előjelek után ítélve — a hazai protestantizmusnak előkelő ünnepeül ígérkezik.

A klerikalizmus folyton előrehaladó szervezkedése, a mely hazánk katolikus népét és társadalmát egyre szembetünőbb módon igyekszik saját önző hatalmi körébe vonni, s a mely ha méltó ellenfelet utjában nem talál, — ugyancsak az előjelek s a napról-napra ismétlődő tapasztalatok után ítélve — már a közel jövőben rátekszik a magyar közéletre, céljait keresztülviszi kormány és törvényhozás útján és a protestantizmust létfeltételeitől, szabad, autonomikus kormányától, törvény szerint neki kijáró anyagi fenntartási eszközeitől igyekszik elűzni, míg önmagának, szerzeteseinek, apácáinak, plébániának, autonomiájának hamis cégér alatt törést az ország és a többi felekezetek rovására való előnyomulására: a klerikalizmusnak ez a folyton előrehaladó szervezkedése pedig — egyenesen — nyílt felhívást tartalmaz velünk, a protestáns sajtó és közvélemény munkásaival szemben, hogy most már szervezkedjünk mi is ellene, mentsünk meg mindent, a mit lehet, a protestantizmus, az igazi békés és nyugodt államfejlődés javára és kellő szervezkedés mellett a napi és heti sajtóban álljunk utjába a hazára és protestantizmusra egyaránt végzetes klerikalizmus terjedésének.

E szervezkedésre kész alkalmul kínálkozik a hajduböszörményi ünnep. Felkérjük és a szent ügy nevében egyenesen felhívjuk tehát az összes prot. lapok szerkesztőit, munkatársait és a napilapok protestáns rovatvezetőit, hogy ez egyház és országmentő munka részleteinek megbeszélése a klerikalizmus elleni sajtóvédelem szervezése érdekében tartsák elengedhetetlen hazafiúi és egyházas kötelességeiknek a junis hó 2-án délután tartandó megbeszélésünkön való részvételt.

A közelebbiekről, az összejövétel órájáról és helyéről aznap reggel fogjuk az összes résztvevőket tájékoztatni.

(A Debr. Prot. Lap.) (Az Evang. Órálló.)

— **Pályázati hirdetés.** A máramarosszigeti ev. ref. főgimnáziumi internátusban a következő 1907/1908 isk. esztendőben 48 teljes ellátással, lakással s tanári felügyelettel egybekötött hely kerül betöltés alá. Ezen helyek részben ingyenesek részben díjasak, t. i. évi 60, 100, 160, 200, 240, 320 koronások. A kit a jelzett helyek valamelyikére az iskola Igazgató Tanácsa felvesz, a tápdíjon kívül butordíj címén évi 5 kora, és az iskolai tandíjt tartozik fizetni. Ha valaki kiváló előmenetelért tandíj mentességben részesül, mégis feltétlenül fizetnie kell, ha új növendékek évi 20 kora, ha régi 14 kora. E díjak év elején egyszerre fizetendők a táp-

díjak évharmadonkint előre fizetendők, havonkénti fizetésre engedélyt az Igazgató Tanács elnöke adhat. Az intézet növendékei szalmazsák kivételével, minden ágyneműt maguk hoznak. Még pedig párna 1, paplan 1, ágylepedő 2, paplanlepedő 2, ágytakaró 1 drb. két párnánál több s dunyha vagy derékalj nem használható. Minden növendék köteles év elején bemutatni mosdó készletét fésű szappan, fogkefe, és ruha s cipő takarító eszközeit. Alsó ruhákból lehetőleg 6—6 drb. felső ruhákból legalább 2 öltöny mutatandó be. Folyamodóknak a kérvényhez mellékelni kell (ha új növendékek) az iskolai és szegénységi bizonyítványt valamint egészségi bizonyítványt. A kérvények 1906 júni. 27-éig az Igazgató Tanácshoz címezve a főgimnázium igazgató-ságához nyújtandók be. [Máramarossziget 1907. május 15. Héder János h. gondnok.

— **Tanulók kirándulása Püspökladányban.** A debreceni ev. ref. tanítóképző intézetnek mintegy 60 tanulója P.-Ladányba ment Orsz István intézeti igazgató és tanáraik vezetése alatt, hogy az ottani iskolákat tanulmányozza. A p.-ladányi ref. egyház és ennek presbytériuma nevében Kiss Ferenc tanácsbíró lelkész fogadta az ifjúságot igazi magyar vendégszeretettel. A délelőtti órákban a tanítójelöltek külön-külön csoportokban a p.-ladányi ref. egyház minta iskoláit látogatták meg. Ugy az ifjúság, mint a tanárikar el volt ragadtatva a látottaktól és tapasztaltaktól. Délben az ev. ref. egyház gazdagon megvendégelte a vendégeket.

— **Diszoklevél átnyújtás.** Az alsószabolcs-hajdúvidéki ref. egyh. m. tanítóegyesülete dr. Baltazár Dezső esperest és Kiss Ferenc p.-ladányi lelkészt, a ref. tanügyi s ezzel kapcsolatosan a ref. tanítószolg. anyagi, szellemi és erkölcsi tekintélyének emelése körül elért sikeres működésük némi elismeréséül disztagokká választotta. Kiss Ferenc lelkésznek ma nyújtotta át nevezett egyesület elnöksége Simon Károly élén a diszoklevelet. Kiss Ferenc, a kit a Püspökladányiak is diszpolgártársukká választottak szíves és lelkes szavakban mondott köszönetet a nem várt kitüntetésért.

— **48. XX. t.-c. és az állam.** A kath. congruát 3.000.000 korona évi hozzájárulással megcsinálja a magyar kormány. Csak a nagyváradi oláh püspökség kezén 36.000 hold föld van pedig. És ezt hívják nálunk a 48. XX. t.-c. végrehajtásának. Tudunk mi ennek a sokat hivatalt törvénynek más magyarázatot és végrehajtására alkalmasabb módot is: a szekularizációt.

— **Orgona megrendelés.** Tiszaszentimre ev. ref. egyház temploma részére szükséges új orgona készítésével Ország Sándor rákospalotai (Budapest mellett) orgonagyáros cég lett megbízva. A mű legújabb csőrrendszer szerint készült és impozáns szekrényben lesz elhelyezve. Az ünnepélyes átvétel junius hó végén fog megtörténni.

— **Belmissziói gyűlés.** A magyar evangéliumi Prot. Belmissziói Egylet Hajduböszörményben, a Bocskay-ünnepélyek alkalmával a városháza nagytermében, junius 2-án d. u. 4 órakor összejövételt és közgyűlést tart a következő sorrenddel: 1. Ének és ima. 2. Bibliamagyarázat. Dr. Szabó Aladár budapesti ref. lelkész. 3. Egy protestáns világgyűlés Rómában. (A bibliai vasárnapi iskolák konferenciája.) Irta és felolvassa: Takaró Géza rákospalotai ref. segédlelkész. 4. Könyv Gábornak, a magyar evangéliumi ifjúsági egyletek utazó titkárának beszéde. 5. Buzdító beszéd. Gergely Antal mezőturi ref. lelkész. 6. Ének és ima. Az összejövétel után közgyűlés, melynek tárgya: 1. Jelentések. 2. Az elnöki és titkári állás választmányi ülés. Vasárnap, junius 2-án

reggel 8-tól fél 9-ig előértekezlet lesz a ref. főgymnázium disztermében.

— **Uj világrend.** A régi világrend az volt, hogy egyházankint, azután rendenkint s végül fajonkint sorakozzanak az emberek. Elérkezett végre az idő, hogy a haladás a fény szerint csoportosuljunk. A kik maradtak a tekintély elvét vallják, a világosságot orvosságak, szeretnek; bármily egyházhoz, életsorshoz és családhhoz tartozzanak álljanak együvé. És együvé álljanak másfelől a haladás, a szabadság és az Emberfiának ama barátai is. E két sarkpont körül forog a világ tengelye. Ide tért ujabban Ausztria is az általános egyenlő titkos választással. Eddig száz táborban vonultak fel a polgárai. Most már csak kettőben küzdenek. Ide kell törekedni nekünk is. A protestantizmus a haladás, a szabadság, a nép ügye. Mi a maradó hatalmasok mögé sohase állhatunk s most olyan zürzavarban vagyunk, hogy a hol a szabadság, hol a klerikalizmus elleni riadók tevesztenek. De eljő a mi időnk is, melyben ama kettős tüzes nyelvek rajtunk is megláttatnak.

— **Antal Gábor püspök.** Szokás volt az a régi magyarok közt a török világban, hogy a nemzet helyett egyesek állottak ki a megtámadott falakra. Ez a szokás dicsőséget szerzett a hősöknek s bukást a magyarságnak. Ilyen dicsőséget szerzett magának a népiskolai törvény tárgyalása alkalmával Antal Gábor dunántuli ref. püspök. Bátor szavai melyeken az apáca és szerzetes iskolák s a vezetőkről mondott mindnyájunk szívében visszhangzanak. Az ügy azonban, melynek védelmére egyedül állott, megbukott. A klerikalizmus győzött és győz is, mindaddig míg a haladás a nép, az evangélium erejével nem állunk neki ellent.

— **Győry Lajos esperes jubileuma.** A mult vesárnap volt 24 éve annak, hogy Győry Lajos lelkész-tanárt, a kisujszállási gymnázium igazgatói állásából, kenderesi lelkésznek megválasztották. Ezt a nevezetes évfordulót, meleg és közvetlenségében ritka, szép ünnepélyei ülték meg a kenderesiek, vallásfelekezeti különbség nélkül. A szelidségével példaként járó lelkész, aki ez időszert a hevesnagykunsági egyházmegye esperesi tisztét tölti be, ünneplésében igen sokan vettek részt a vidékről is; de bizonyára még sokkal többen kívánják neki, hogy sok megpróbáltatása után, adjon neki az Uristen nyugodt, boldog életet; adjon testi és lelki erőt, hogy nehéz pozíciójában széles látkörét, mély tudományosságát és jó szívet minél tovább érvényesíthesse a magyar Sion javára! A jubileum lefolyásáról a következő tudósítást vettük: Dél előtt 11 órakor a presbytérium nevében Lukács István üdvözölte a közbecsülés és szeretetben álló jubiláris lelkészt, s átnyújtott neki a hívek ajándéka képen egy diszes bibliát és a „Krisztus Pilátus előtt“ című remek képet. Azután az ev. ref. iskolaszék nevében Kovács Mihály rektor üdvözölte az ünnepeltet, mely után a köz-

ség nagyszámu küldöttsége jelent meg lakásán, hol a község nevében Bakos Gyula főjegyző mondott szép beszédet. Az ünnepelt lelkész minden üdvözlő beszédre meghatottan és külön-külön válaszolt. Nagyobb szabásu ünnepély, a szeretett lelkész családi gyásza miatt, nem volt rendezhető.

— **Lelkészcseréltetés.** „Nagy Sándor fencsikai ev. ref. lelkészt, az érmelléki egyházmegyébe bekebelezett ujlétai ev. ref. egyház lelkészéül egyhangulag meghívta.“ Néhai való nagy nevű Ágyai Nagy Sándor méltó fiát ért e kitüntető választás alkalmából szívből gratulálunk mind az ujlétaiaknak, mind az ifju lelkésznek, mind a házában élő édes anyának.

— **Emlékeztető.** Minden lelkésztársaimat, kik a máj. 26-án Hajdubagason tartandó sirkő leleplezésén és azt követő közebéden résztvenni szándékoznak, ujjalag kérem, hogy engem máj. 21-ig értesíteni sziveskedjenek. Hajdubagos, 1907. máj. 17. Berki Sándor ref. lelkész.

— **A tiszai reform. egyház toronyépítési alapja javára f. évi ápril. hó 1-én vagyis husvét másodnapján tartott táncvigalom tiszta jövedelme 226 kor. 17 fillér, mely összeghez felülfizetésükkel hozzájárultak a következők:** Elek István Tiszaszöllös 10 k. Óvári István Tiszaörs 2 k. Kékesy Dezső Tiszafüred 1 k. Györgyei Ödön Tiszaszentimre 5 k. Sárközy Elemér 2 k. öz. Szana Zsigmondné 2 k. Erdei Lajos 2 k. Rubinstein Kobi 2 k. Tóth Sándor 1 k. Bakos Vince Tiszaörs 5 k. Biró Mihály 4 k. Kálmán Dániel 2 k. Gál József E. 1 k. Virág Lőrinc 20 f. Tóth Márton id. 1 k. Szabó Dániel 2 k. Kardos Imre Kunmadaras 1 k. Kálmán Zsanet 20 f. Kálmán Lidia 20 f. Fótos Márton 1 k. Kovács Józsefné 1 k. Nagy Miklós 60 f. öz. Beck Vilmosné 1 k. Beck Irén 1 k. Dengi István 1 k. Tóth Lajos Sz. 2 k. Márki József 1 k. Márki Juliska 1 k. Juhász János 1 k. Rubinstein Dávid 1 k. Brüll Fülöp 2 k. Tóth Dániel Sz. 4 k. Berci Imre Kunmadaras 1 k. V. Kálmán Péter 1 k. Kelemen Lajos Herceg János 2 k. öz. Chikan Antalné 1 k. Tiszt. Kovács Zsigmond ny. lelkész Debrecen 10 k. Schvare Áron 1 k. 20 f. Gerő Sámuel 30 f. Schvare Bernát 1 k. Lukács Dániel 2 k. Borócy Gusztáv 5 k. Szabó András 1 k. Laki Károly 1 k. Tóth József 1 k. id. Gaicsal István 3 k. Klein Emil 1 k. Nagy József 1 k. Szücs Albert 4 k. Kálmán Balázs 1 k. Szabó Pál G. 1 k. Székely István 10 k. Kovásy Ferenc 10 k. Tabódi Jenőné 2 k. Kovásy Ferencné 2 k. Kovásy Margit 2 k. Kovásy Mariska 2 k. Csató Ferenc 2. Zsiga János Tiszaörs 2 k. ifj. Biró Sándor ajándéka sorsolásból 18 k. 90 f. Kajári Ferenc 2 k. Schvare Jenő 1 k. Tüdös András 2 k. Törösváry Tivadar Tiszaörs 4 k. Dr. Schneer Soma Kunmadaras 1 k. Jakab István Kunmadaras 1 k. Csató Imre Kunmadaras 5 k. Dr. Székely Péter 10 k. Hódor Lajos 1 k. Kovács József Tiszafüred 2 k. Mike Márton 1 k. Potornai Miklós 1 k. Gál József K. 1 k. 40 f. Kohn Lajos 1 k. Hering János 10 k. idős. Ári Lajos és neje Kisujszállás 2 k. ifj. Daku Mihály és neje 2 korona. Mely adományokért egyházam nevében e helyen köszönetemet nyilvánítom. Tiszaigar 1907. 24. Kajári Ferenc ev. ref. lelkész.

— **Értesítés és kérelem.** Tisztelettel értesítem a protestáns t. papjelölt és nt. lelkész urakat, hogy a mai napon nyomdába adtam „Evang. Homiletikai” vagy az egyházi beszéd elmélete című munkámat. Együttal kérem a t. és nt. urakat: sziveskedjenek annak megrendelése útján vállalatomat segíteni. A megrendelés 5 filléres postalapon, vagy a 2 koronányi ár beküldésével történhetik. Utóbbi mód célszerűbb, mert akkor keresztkötés alatt küldhetem meg a munkát. A munka mint a „Theol. Szakkönyvtár” 6-ik darabja fog megjelenni. Kelt Pozsonyban 1907. május hó 8-á (Kisfaludy-u. 29. sz. földszint) Tisztelettel Hörk József theol. akad. tanár.

— **Magyar írók élete és munkái.** Irta *Szinnyei József*. Kiadja Budapesten Hornyánszky Viktor, XII. kötet 2 füzet (Sánta—Schoms nevekkel). E füzetben, irányához képest, minket a következő protestáns egyházi és iskolai írók érdekelnek közelebről: Sánta Károly Benedek heidelbergi egyetemi theologiai tanuló; Sántha Karoly sar-szent-lőrinci ág. ev. Saphir Adolf angol protestáns Szappahn György. Henrik eperjesi, Sárai András bukaresti ág. ev. Sardi István unitárius lelkészek; Sárdi József felsőrákosi unitárius kántor-tanító; Sárdi Sámuel torockói unitárius lelkész, Sárközi Mihály felsőbányai ev. ref. lelkész, nagybányai ev. ref. főiskolai rektor; Sárközi Miklós korponai ág. ev. iskola igazgató; Sárkány Dávid ev. ref. lelkész, sárospataki főiskolai tanár; Sárkány Ferenc kolozsvári ev. ref. kollégiumi tanár; Sárkány Imre szarvasi ág. ev. főgymn. tanár; Sárkány János szarvasi ág. ev. lelkész, főesperes; Sárkány József alsuti ev. ref. lelkész; Sárkány Lajos dr. kolozsvári ev. ref. kollégiumi tanár; Sárkány Pál frankerai ev. ref. theologiai tanuló; Sárkány Sámuel pilisi ág. ev. lelkész; Sárkány Sámuel pilisi lelkész, a bányai ág. ev. egyházkerület lemondott püspöke; Sárközi D. Bálint miskolci iskola rektor; Sárközi Ignác pusztadaróczi ev. ref. lelkész; Sákózy Kálmán kassai ev. ref. igazgató tanító; Sárosi András tübingeni egyetemi tanuló; Sárossy János ág. ev. superintendens; Sárpataki Nagy Mihály kolozsvári ev. ref. lelkész, esperes; Sartori János holcmányi, Saszori (Sartorius, Szabó János nemescsói ág. ev. lelkészek; Sartoris Pál heidelbergi theologiai tanuló; Sartorius András turócmegyeri, Sartorius Dániel besztercebányai, Sartorius (Szabó) János trautenani ág. ev. lelkészek; Sartorius (Szabó) János Firgyes jadanigymn. tanár; Sartorius János németkereszturi ág. ev. lelkész; Sarudy György pápai ev. ref. főgymn. tanár; Sarváry János piskolti ev. ref. lelkész; Sarváry Pál dr. debreceni ev. ref. főiskolai, Sass Béla debreceni ev. ref. theol. akad. tanár; Sass István orosházai ág. ev. tanító; Sass János eperjesi tanítóképző intézeti tanár; Sass Károly albisi ev. ref. lelkész; Saskó Sámuel szarvasi ág. ev. főgymn. tanár; Sárvári Gergely mezőtelegdi ev. ref. lelkész; Scaebola (Schlemm) Pál vittembergi egyetemi tanuló; Schallackius János iglói ág. ev. lelkész; Schaller András besztercebányai ág. ev. gym. igazgató. Az eddig megjelent 102 füzet összesen 21,580 író életrajzát tartalmazza. Egy-egy füzet ára 1 korona. Mint mindig most is igen melegen ajánljuk a végtelen becsű nagy művet.

— **A városi muzeum szervezeti szabályzata.** Debrecen város muzeumának mindeddig nem volt szabályzata, a mely e nyilvános jellegű kulturintézmény szervezését és igazgatását körvonalozni van hivatva. Ennek hiányát pedig az okozta hogy a Muzeumok és könyvtárak országos Főfelügyelősege, amelynek ellenőrzése alatt áll a muzeum, a rokoncejú intézetek számára

ígért egységes szervezeti szabályzat mintáját csak a közelmúlt napokban küldte meg. E mintát dr. Posta Béla egyetemi tanár dolgozta ki s e minta után a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva készült el a debreceni városi muzeum szervezeti szabályzatának tervezete is, amelyet a muzeumi Bizottság nemrég tartott ülésében tárgyalt, némely tárgyi és alaki módosításokkal elfogadott s további intézkedés végett a tanácshoz beterjesztetni rendelt. Leglényegesebb része a szabályzatnak a muzeum céljának meghatározása. Közérdekű voltánál fogva érdemesnek tartjuk közölni a tervezet eme szakaszát: A muzeum célja A) hogy a tudományosságot és közművelődést terjessze főként, hogy a jó izlést fejlessze; e végből a városi törvényhatóság a) a városi nyomda régibb s különösen 1858 óta rendszeresen összegyűjtött termékeit a muzeumnak már meglévő könyvtári anyagához csatolja s ezen anyagot akként fejleszti, hogy abban mindazon irodalmi művek megtalálathassanak, amelyek Debrecen multjának területi viszonyainak és műveltségi állapotának megismerését elősegítik. E könyvtár anyagához tartoznak a muzeum kezelésénél szükséges szak- és segédkönyvek, folyóiratok valamint a már meglévő, úgy az ezután szerzendő kisebb nyomtatványok, kéziratok és oklevelek. b) Népművészeti gyűjteményt létesít, amely a három nagy művészet általános történeti fejlődését akár eredeti akár másolt, de mindig jelesebb és jellemző példákban vagy képekben mutatja be, másfelől különösen Debrecennek e három nagy művészetre vonatkozó alkotásait gyűjti egybe. c) Iparművészeti gyűjteményt alapít amely a (kis — vagy) iparművészeteknek ugyancsak általános fejlődését, akár eredeti, akár másolt, de mindig jellemző példákban vagy képekben tünteti elő, különösebb gondot fordítván a Debrecenben készült iparművészeti tárgyak összegyűjtésére. B) Célja továbbá hogy a honismeretet terjessze, e végből d) Érem- és régiségtárát tovább gyarapítja, elsősorban Debrecen város második sorban a várossal szorosabb kulturális, közigazgatási, gazdasági kapcsolatban élt illetőleg élő közelebbi vidék tehát főként Hajdúvármegye multjára vonatkozó, de sem a népművészeti, sem az iparművészeti gyűjteménybe nem tartozó emlékek felkutatása összegyűjtése romlástól megóvása és azoknak rendszeres gyűjtemény csoportokba állítása által. e) Néprajzi gyűjteményt szervez s abban Debrecen kívül a muzeumok és könyvtárak orsz. Főfelügyelősege által kijelölt szomszédos vármegyék területéről felkutatja egybegyűjti rendszeres gyűjtemény csoportokba állítja s a romlástól megóvja a lakosok ösfoglalkozásaira, földművelésére, háziiparára, kézműves mesterségeire, művészi, tudományos és irodalmi ösztöneinek megnyilvánulásaira, lakására, ruházatára, táplálkozására, nem különben a születés, a gyermekkor, a házasság, a halál, a mindennapi élet és az ünneplésre vonatkozó néprajzi tárgyakat, úgy az ezekhez fűződő szokásokat és babonákat. Ugyanezeknek rendeltetésük elnevezésük, használatuk módja és földrajzi elterjedésük tekintetében hiteles felvilágosításokat ad. — Látni való hogy mily sokféle ágazó milyen nagy fontosságú hivatása van városunk emez egyik legifjabb kulturintézményének. Ezt pedig csak úgy töltheti be igazán és lelki-ösméretesen, ha vezetői, akiket a város kezelésével és igazgatásával megbízott lelkes ügyszeretettel, sok oldalú tudással, lankadatlan buzgalommal teljesítik kötelességeket. De még ez se elegendő, hanem őket munkájokban a fentartó városi hatóság s az állam anyagi eszközökkel, a debreceni és vidékünkbeli társadalom meleg érdeklődéssel támogatni tartozik. A szervezeti szabályzat

eme föltételekre is tekintettel volt. Örömmel közöljük e szabályzatot, melynek tulajdonképen a kollégiumi muzeum szabályzatának kellett volna lenni, mert ebből kellett volna az új muzeumnak kiindulni és megalapulni.

— **Skót vendégek Budapesten.** Mult hét folyamán két kiváló férfi látogatta meg fővárosunkat. Az egyik dr. Drummond lelkész a skót theologiai irodalom egyik közismert művelője: a másik dr. Grerar Tamás ki mint a magyar és cseh theol. ffjuság barátja ismeretes az előtt, kik látogatói voltak a híres skót edinburghi akadémiának. Hosszabb keleti utjukból visszatérőben néhány napra Budapesten is megállapodtak s az alkalommal a nyilvánosság előtt is megjelentek. E hó 10-én este az Erzsébet-körut 7. szám alatti teremben tartottak beszédet. 11-én szombaton résztvettek a skót missziói nőszövetsége által a Hold-utca 17. sz. alatt rendezett szeretetvendégségen. Dr. Drummond Róbert vasarnap délelőtt negyed 12 órakor a Hold-utcai ref. templomban angol istentiszteletet tartott. Beszédeiket tolmácsolták.

— **Vándortemplom.** Amerikai lapokban olvassuk, hogy a Catholic Church Extension Society (a kathólikus hitet terjesztő amerikai társulat) legutóbb Csikágóban tartott nagygyűlésen elhatározta, hogy a Pullmann-társulatnál egy 70 láb hosszú vasuti kocsit épített, melynek szélein kis fülkék lesznek egy püspök, egy pap és a szolgazemélyzet számára, közepe pedig mintegy 60 láb hosszú kápolna lesz, állandó oltárral és templom berendezéssel. E mozgó kápolnában Mwes newporti püspök és kísérete utazik Kentucky állam hegyei közzé. A Pullmann-kocsit a megjelölt állomásokon lecsatolják a vonatról, a mellékvágányra tolják, a hová azután bejönnek a környéken lakó katolikus vallású farmerek az istentiszteletre. Így kerül a koei oly vidékre, hol a hivek szétszórtsága, vagy csekély száma miatt nincs egyházközség. Megjegyzendő, hogy Catholic Church Extension Society nem foglalkozik térítéssel, hanem kizárólag azoknak a katolikusoknak hitéletét ápolja, kik életviszonyaik folytán a templomtól távol eső helyen kénytelenek lakni. Hát ez a vándortemplom olyan amerikai izü találmány, de nem rossz.

— **Háromszáz esztendő kollégium.** Hazánk egyik legrégebb főiskolája, a kolozsvári ev. ref. kollégium az idén májusban ünnepli meg fönállásának háromszázadik évfordulóját. A ritka jubileum megünneplésére nemcsak az intézet készül, de volt tanítványai is. A minap a kollégiumnak Kolozsvárott élő volt tanítványai az intézet disztermében értekezletet tartottak, a melyen elhatározták, hogy az ünnepen tömegesen részt vesznek. A rendezők most körlevélben hívták föl a kollégium összes volt tanítványait, a kik szétszórva élnek a országban, hogy május 22-én jelenjenek meg Kolozsvárott. A volt tanítványok tizedfel órakor az auditoriumban gyűlnek össze, onnan a templomba mennek, majd a temetőben megkoszorúzzák volt tanárjaik sírját. A jubileum alkalmából azonkívül a volt tanítványok adományából alapítványt szándékoznak létesíteni. A jubileummal kapcsolatban e hó 23-án tartja Kolozsvárt évi rendes közgyűlését az országos ref. tanáregyesület is. Részt vesz e gyűlésen S. Szabó József is, mint a tanáregyesület főjegyzője is. Felolvasásokat tartanak dr. Imre Sándor, kolozsvári és dr. Rác Lajos, sárospataki kollégiumi tanárok.

Tartalom-jegyzék: Tűz kellene, égi tűz. Vándor. — A lélek ünnepe. Óry Tamás. — Kérvény az egyházkerülethez. Kutas Bálint. — Pázmány taborának harca a Calvin praedestinatio

tana ellen. — Közéletünk: A nagykarolyi ref. egyházmegye közgyűlése. M. Sz. M. — Külföld: A francia szétválasztási törvény. Veress István. — Különfélék.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

A szatmárnémeti ref. főgymnázium fentartó testülete egy rendes tanári állásra pályázatot hirdet.

Ezen állásra a latin-görög nyelvi szakra képesített ref. vallású tanárok és okleveles tanárjelöltek pályázhatnak.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, katona kötelezettségüket, esetleges eddigi szolgálatukat és egészségi állapotukat igazoló okmányokkal felszerelt s a fentartó testülethez címzett kérvényüket a főgymnázium igazgatóságánál 1907. június 9-ig nyújtják be.

A rendes tanári javadalmazás: 2400 korona törzsfizetés, mely az ezen főgymnáziumnál eltört szolgálati évek sorrendjében 2800, 3200 koronára emelkedik; öt egyenként 200 koronás ötödéves korpótlék, 480 korona lakáspénz, mely 600 koronáig emelkedhetik és a nm. minisztérium által megállapítandó személyi pótlék.

A megválasztott rendes tanár jogos és köteleles tagja az országos tanári nyugdíjintézetnek és állását f. évi szeptember 1-én tartozik elfoglalni.

Szatmárnémeti, 1907. máj. 10-én.

Kölcsey János
igazgató tanári elnök.

Pályázat.

A törökszentmiklósi ref. egyházközségi egyik lelkészi állomás betöltése végett pályázat hirdették.

Javadalom: 1. Kézpénz 2040 k. benne 400 k. keresztelési, esketési stólaváltság.

2. Lelkészi földek, melyek adóját az egyházközség fizeti: a) a várostól gyalog öt perc alatt elérhető 15 kishold á 1160 négyszögöl, jelenlegi hasznóbér circa 40—40 k. b) réti föld 8 kishold á 1137 négyszögöl, hasznóbére circa 36—36 k. c) a város egyik szélénél 4 kishold 4215 négyszögöl vetemény alá á 5 fillérért értékesíthető, d) a város másik szélénél, a paróchiához igen közel, partalji 1030 négyszögöl veteményföld.

3. Temetési stóla öt évi átlag szerint 500—530 k.

4. Kiadványozási díjak ugyanoly átlag szerint 150 k.

5. Ismétlőiskolai, egyik nembeli növendékeknek nov. 1. márc. 15-ig vasárnaponként adandó egy-egy hittan óráért 60 k.

6. Ipariskolaiaknak szeptembertől május végéig adandó ily órákért 80 k.

7. Lakás öt szobás mellék helyiségekkel circa 600 négyszögöl beltelekkel. Az állomás első osztályu.

Kötelelességek: 1. Általános lelkészi, továbbá iskolaszéki, szeretet egyleti, ifjúsági egyleti elnöki teendők ellátása. 2. Ismétlő iskolai, ipar iskolai vallásoktatás és egyik rendbeli konfirmándusok előkészítő oktatása. 3. külhatárbeli iskolák növendékeinek vallásos oktatására felügyelés.

A város a budapestpredeáli vonal mentén 22 ezer lakosu. Felekezeti létszám 9020. Polgári fiu és leányiskola helyben található 4 osztályos.

A megválasztandó lelkész a hevesnagy-kunsági egyházmegyei gyámintézetnek jogos és kötelezett tagja s állomását a kegyeleti év miatt 1908. szeptember 1-én foglalhatja el. A pályázatok f. évi június hó 6-ig, Győry Lajos espereshez Kenderesre (Jásznagykunszolnok megye posta helyben) terjesztendők be.

Debrecen, 1907. május hó 8-án

Kiss Áron
püspök.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele felsőbbbhatóságilag helybenhagyott vagy a köz-igazgatás ügyi minta terve alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbírlása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító víz-el-szigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzá tételére, Vihar és időjárásálló homlokzat festékek, zománccmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására. Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben.

Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

Első magyar — villamos erőre berendezett —
hangszergyár.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros

a m. kir. zeneakadémia, színházak, hadsereg, művészek stb. szállítója

Budapest, II., Lánchid-utca 5.

Ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű vonós-, huros-, fuvó- és ütőhangszereit.

Specialista: huros, vonós, fuvó-hangszerek készítésében és javításában.
— **Hangfokozó-gerenda!!** mely által bármely hegedű, gordonka, melybe az illesztetik, sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) **Kezesség minden egyes hangszernél.** — **Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt.** Régi mesterhegedűk vétele és eladása. **Legnagyobb gyár és raktár.** Saját találmányu (Rákóczi) tárogató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo-hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 35 frttól feljebb. — **Orgonaharmoniumok.** A gyönyörű hang, melyet a világhírű legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet.

65 forinttól minden árban kapható.

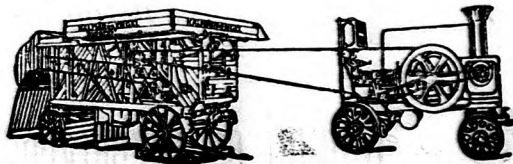
Az összes hangszerek javítása különleges szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik. — Kivétel nagyban és kicsinyben.

KALMÁR ÉS ENGEL

MÓTOR- ÉS GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 18.

Ajánlja ugy cséplőgép, mint malomüzemre legegyszerűbb benzínmotorjait, benzínlokomobiljait, valamint szivógázmotorjait, melyek V., Lipót-körut 18. bármikor üzemben megtekinthetők.

Teljes jótállás
kötött cséplésért! **Egyedül létező újdonság!**

Ezen motorok egyenletes járasuak és bámulatos egyszerű szerkezetük folytán bármely legjáratlanabb ember által is azonnal könnyen kezelhetők.

Árjegyzék ingyen! ————— Olcsó árak részletfizetésre

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját szám-
lámra átvetem és azt **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkásokkal és legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes megelégedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal **Lukács Vilmos** kitüntetni sziveskedjenek — **Debreceen, Hatvan-utca 5. szám.**
maradtam kiváló tisztelettel **Debreceen, Hatvan-utca 5. szám.**
Elvállalok = **beton-munkát** cement és gránit lapokkal burkolást, fayence-lap burkolást, műkö lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantus betoncsövekkel, hidak és átvezetők építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzeli egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Allandó raktár: Kitünő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbolineum, fedéllackok stb.

Árlejtés.

A geszterédi ev. ref. egyház a bökönyi ev. ref. leányegyház részére építendő toronyra árlejtést hirdet f. évi junius hó másodikán d. e. 12 órai lejárattal. A tervrajz, költségvetés és árlejtési feltételek a geszterédi lelkészi hivatalban bármikor megtekinthetők. Zárt ajánlatok kéretnek.

Geszteréd, u. p. Bököny, 1907. május 5.

Bálint János
ev. ref. lelkész.

Gummi és rézbélyegzők
állandó festékpárnák,
számozógépek,
rézpecsétnyomók és
izléses nyomtatványok
gyorsan, ponosan és olcsón

DEBRECZEN, Simonffy-u. 5. sz. alatt kapható.

Király balzsam Kőszvény és csuz ellen.

☞ ☞ Legujabb gyógyszer. ☞ ☞

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **kőszvény**nél **csuz**nál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cséppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 filléért. 6 dobozt 3 K. 65 filléért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszerű” gyógyszer-tára a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más **Egyházi műveket** tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és **gyári áron**.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószekeken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok fc huzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcseszakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz. — mint **Disztáblák, Em éki lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stylusban, levéltári irománytartó fedeleke.**

HEGEDÜS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető:

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg:

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette: ZSILINSZKY MIHÁLY.

Könyvtári félbőr-kötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kéz-irathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem történetének a vázolását tűzte ki feladatául ez az első magyar protestáns egyháztörténet, amely nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a politikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns egyház, valamint a magyar nemzet változatos, eseményekben gazdag, fölemelő és magasztos története sokszor eggyé olvad a kettős küzdelemben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a vezérei, harcosai, vértanui, azért sok helyen egyik a másik nélkül meg sem érthető. Korszakos jelentőségüvé avatja még ezt a munkát az a tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi protestáns egyház külső fejlődésének történetét hanem a belső életet is felöleli, kiterjeszkedik az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet ismertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk azt egy nevezetes történelmi korszak művelődéstörténetének is.

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDÜS és SÁNDORTÓL Debreczenben

megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egyház történelme című művet.

Előfizetési feltételek: Ezen mű ára 19 korona, fizetendő 2 koronás egymásután következő havi részletekben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű vételára törlesztve nincs. Jogosítva van a cég az esedékes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzászámításával, a postai megbízás útján bevonni. A részletek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt megszünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fizetett részletek által még ki nem egyenlített része a küldeménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel megrendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért, fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi részletekben Debreczen a Hegedüs és Sándor cég pénztáránál.

Lakhely és kelet: Sajátkezű aláírás:

Állás:

Az illetéki díjegyzők 30 tétele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást kérünk.

Konfirmálások alkalmából

ajánljuk az

S. Szabó József által átdolgozott Révész—Szoboszlai—Szabó: Konfirmációra előkészítő kátét ára 30 fill.

Konfirmációi emléklapok fekete nyomással
1 drb. 4 fill., 100 drb. 3.60, csinos kék körzettel 1 drb. 5 fill. 100 drb. 4.50, diszes aranyozott körzettel 1 drb. 6 fill., 100 drb. 5.40

Konfirmáció ajándékul ajánljuk a Rozgonyi J. féle gyermekimakönyvet diszes kötésben 50 fill., 80 fill., 3 kor., 4 kor., és 5 korona árakban kaphatók:

HEGEDÜS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkereskedésében

DEBRECENBEN, Kossuth-utca 11. szám.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debreczen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
mühelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hirnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállít

harangokat

bárminő sulyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmé-
rő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok illetéssel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debreczenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

☞ férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. ☞

A járókelőket megálliitják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az tavaszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangu férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hirneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak**, mely minden darabon ki-tüntetve látható, a leg-pontosabban lesz betartva, ugy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITTYATOTTY 1845-ben.